

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, доктор історичних наук,
професор _____ (Шаравара Т.О.)
4 вересня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ»

Освітньо-професійна програма Екологія

спеціальність 101 Екологія

галузь знань 10 Природничі науки

освітній ступінь бакалавр

факультет агротехнологій та екології

Полтава
2018 / 2019 н.р.

Робоча програма «Політологія» для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Екологія за спеціальністю 101 Екологія.

Розробники: Ільченко А.М., доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, кандидат педагогічних наук, доцент.

Приходько С.М., доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, кандидат політичних наук, доцент.

Шейко С.В., професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін.

Протокол від «04» вересня 2018 року № 2.

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Екологія».

Протокол від « 4 » 09 2018 року № 1.

Голова Ласло (Ласло О. О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Е л е м е н т и х а р а к т е р и с т и к и	Д е н н а ф о р м а н а в ч а н н я	З а о ч н а ф о р м а н а в ч а н н я
Загальна кількість годин -	90	
Кількість кредитів –	3	
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	
Рік навчання (курс)	II	II
Семестр	III	IV
Лекції (годин)	16	4
Семінарські (годин)	14	2
Лабораторні (годин)	-	-
Самостійна робота (годин)	60	84
в т. ч. індивідуальні завдання (контр. роб.) (годин)	-	34
Вид підсумкового контролю	залік	залік

2. Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: засвоєння здобувачами вищої освіти знань з основ політології як науки про політичне життя суспільства, усвідомлення сутності соціального призначення та функцій політичної науки, її ролі і місця в системі наук та житті людини; формування у майбутніх фахівців (бакалаврів) необхідних навичок політичної діяльності, наукового мислення у сфері політики, національної свідомості та інших елементів політичної культури; виховання політично грамотної особистості, яка здатна орієнтуватися в сучасних політичних явищах і подіях.

Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення сутності, теорії та методології політології як науки; розвиток здібностей розуміння політичних відносин і процесів; набуття навичок і вмінь практичного застосування теоретичних, прикладних та інструментальних компонентів політичного знання; аналіз міжнародного політичного життя, геополітичного становища і політичних процесів в Україні, її місця, статусу і відповідальності у сучасному політичному світі.

Компетентності:

- загальні:

ЗК 3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 8. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- фахові:

ФК 3. Здатність до розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

Програмні результати навчання:

ПРН 8. Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПРН 14. Формувати тексти, робити презентації та повідомлення для професійної аудиторії та широкого загалу з дотриманням професійної сумлінності та унеможливлення плагіату.

ПРН 15. Пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПРН 18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень

ПРН 19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Політика як соціальне явище. Предмет і методи політології.

Тема 2. Історія світової політичної думки.

Тема 3. Історія політичної думки України.

Тема 4. Політична система суспільства.

Тема 5. Політична влада.

Тема 6. Держава як політичний інститут.

Тема 7. Демократія як спосіб організації суспільно-політичного життя. Вибори і виборчі системи.

Тема 8. Політична свідомість і політична культура. Політична ідеологія.

Тема 9. Політичні еліти і політичне лідерство.

Тема 10. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с	лаб	с.р.		л	с	лаб.	с.р.
Тема 1. Політика як соціальне явище. Предмет і методи політології.	8	2	2	-	4	6	2	2	-	2
Тема 2. Історія світової політичної думки.	10	2	2	-	6	6	-	-	-	6
Тема 3. Історія політичної думки України.	10	-	-	-	10	6	-	-	-	6
Тема 4. Політична система суспільства.	8	2	2	-	4	4	-	-	-	4
Тема 5. Політична влада.	8	2	2	-	4	4	-	-	-	4

Тема 6. Держава як політичний інститут.	8	2	2	-	4	6	-	-		6
Тема 7. Демократія як спосіб організації суспільно-політичного життя. Вибори і виборчі системи.	10	2	-	-	8	6	-	-		6
Тема 8. Політична свідомість і політична культура. Політична ідеологія.	8	2	2	-	4	6	2	-	-	4
Тема 9. Політичні еліти і політичне лідерство.	10	2	2	-	6	6	-	-	-	6
Тема 10. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	10	-	-	-	10	6	-	-	-	6
Індив.завдання (к.р.)	-	-	-	-	-	34	-	-	-	34
Усього годин	90	16	14	-	60	90	4	2	-	84

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Політика як соціальне явище. Предмет і методи політології.	2	2
2	Тема 2. Історія світової політичної думки.	2	-
3	Тема 4. Політична система суспільства.	2	-
4	Тема 5. Політична влада.	2	-
5	Тема 6. Держава як політичний інститут.	2	-
6	Тема 8. Політична свідомість і політична культура. Політична ідеологія.	2	-
7	Тема 9. Політичні еліти і політичне лідерство.	2	-
	Разом	14	2

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Політика як соціальне явище. Предмет і методи політології.	4	2
2	Тема 2. Історія світової політичної думки.	6	6
3	Тема 3. Історія політичної думки України.	10	6
4	Тема 4. Політична система суспільства.	4	4
5	Тема 5. Політична влада.	4	4
6	Тема 6. Держава як політичний інститут.	4	6
7	Тема 7. Демократія як спосіб організації суспільно-політичного життя. Вибори і виборчі системи.	8	6
8	Тема 8. Політична свідомість і політична культура. Політична ідеологія.	4	4

9	Тема 9. Політичні еліти і політичне лідерство.	6	6
10	Тема 10. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	10	6
11	Індивідуальне завдання (контрольна робота)	-	34
	Разом	60	84

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти спрямована на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація даного напрямку роботи передбачається шляхом виконання індивідуального навчального завдання, що виконується самостійно здобувачем вищої освіти в позааудиторний час.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання з дисципліни «Політологія» передбачено написання контрольної роботи (34 год.). За своїм змістом контрольна робота є завершеною письмовою роботою у межах навчальної програми курсу, і виконується на основі, як навичок одержаних у процесі лекційних та семінарських занять, так і знань, набутих у процесі самостійної роботи.

8. Методи та критерії контролю

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль засвоєння знань та оволодіння компетентностями і підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ведення конспекту лекцій;
- усне опитування, участь у дискусіях;
- розв'язування тестів;
- виконання практичних завдань;
- підготовка реферату з мультимедійною презентацією: 0 – 10 балів;
- виконання завдання самостійної роботи: 0 – 2 бали;
- контрольна робота (для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання): 0 – 44 бали.

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планами – залік.

Критерії та шкала оцінювання

Ведення конспекту лекцій

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	всі питання лекції розкриті відповідно до плану
1	конспект лекції не повний, питання, зазначені у плані лекції, занотовані не всі.
0	немає конспекту лекції

Усне опитування, участь у дискусіях

Кількість	Критерії оцінювання
-----------	---------------------

балів	
4	здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує власні думки; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови;
3	здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови;
2	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень теми з дисципліни, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
1	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
0	відповідь відсутня; здобувач вищої освіти не бере участь у дискусіях; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

Розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання (0,25 балів – 1 правильна відповідь)
13-16	Із 50 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 45-50 питань.
9-12	Із 50 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 29-44 питань.
5-8	Із 50 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 13-28 питань.
1-4	Із 50 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 1-12 питань.
0	Із 50 запропонованих завдань правильної відповіді немає, або тестові завдання здобувачем вищої освіти не вирішувалися.

Виконання практичних завдань

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	практичне завдання виконано здобувачем вищої освіти відповідно до рекомендацій викладача самостійно; запропоновано креативний підхід до виконання завдання;
1	практичне завдання виконано під керівництвом викладача;
0	практичне завдання з теми не виконано

Підготовка реферату з мультимедійною презентацією

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання.

	У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, є власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю.
5-8	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; на додаткові питання дані неповні відповіді. Презентація має чіткі цілі, відповідні завдання з теми; представляє собою інформацію з різноманітних джерел, структуровану у формі опорного конспекту, зрозумілу для аудиторії; зроблений акцент на важливих питаннях.
1-4	є істотні відступи від вимог до реферування, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні. Презентація сфокусована на темі, але не висвітлює її змісту; наявна певна організаційна структура; можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але незначні.
0	реферативна робота і презентація не виконані.

Виконання завдання самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі;
1	завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки;
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно.

*Перевірка контрольної роботи
(для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання)*

Кількість балів	Критерії оцінювання
40-44	виконані всі вимоги до написання і захисту контрольної роботи; у вступі визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців минулого й сучасності; сформульовані чіткі завдання контрольної роботи; в основній частині контрольної роботи повно розкрито зміст теми; логічно викладена власна позиція; сформульовані висновки відповідно до завдань; список рекомендованої літератури оформлений відповідно до вимог АТ; витриманий обсяг контрольної роботи, дотримані вимоги до її зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання під час захисту контрольної роботи;
26-39	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту контрольної роботи; у вступі проблема позначена, але недостатньо обґрунтована її актуальність; зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему науковців минулого й сучасності; визначені завдання контрольної роботи; в основній частині контрольної роботи зміст реферату відповідає темі, що розкрита достатньо повно, викладена власна позиція; сформульовані висновки; список рекомендованої літератури оформлений відповідно до вимог АТ; витриманий обсяг контрольної роботи, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані не достатньо повні відповіді на додаткові питання під час захисту контрольної роботи;
11-25	основні вимоги до контрольної роботи і її захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки: у вступі не достатньо обґрунтовано актуальність проблеми, аналіз різних точок зору науковців даної проблеми не зроблений,

	завдання не визначені, або визначені не правильно; в основній частині контрольної роботи тема не розкрита повно, наявні певні неточності у викладенні матеріалу; висновки не чіткі, або не відповідають визначеним завданням; список рекомендованої літератури не оформлений відповідно до вимог АТ; на додаткові питання дані неповні відповіді;
1-10	є істотні відступи від вимог до написання і захисту контрольної роботи, зокрема: у вступі не обґрунтовано актуальність питання, не визначені завдання дослідження, або визначені неправильно; не зроблений аналіз поглядів різних науковців на обрану проблему; в основній частині контрольної роботи визначена тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки у змісті; висновки не відповідають завданням або відсутні; список рекомендованої літератури не оформлений відповідно до вимог АТ;
0	контрольна робота не виконана.

9. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Назва теми	Види навчальної роботи студентів						Разом по темі
	Конспект	Усне оп.	Тести	Практ.з.	Реферат Презен-я	Сам. роб.	
Тема 1. Політика як соціальне явище. Предмет і методи політології.	2	4	16	2	10	2	10
Тема 2. Історія світової політичної думки.	2	4		2		2	
Тема 3. Історія політичної думки України.	-	-		-		2	2
Тема 4. Політична система суспільства.	2	4		2		2	10
Тема 5. Політична влада.	2	4		2		2	10
Тема 6. Держава як політичний інститут.	2	4		2		2	10
Тема 7. Демократія як спосіб організації суспільно-політичного життя. Вибори і виборчі системи.	2	-		-		2	4
Тема 8. Політична свідомість і політична культура. Політична ідеологія.	2	-		2		2	6
Тема 9. Політичні еліти і політичне лідерство.	2	4		2		2	36
Тема 10. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	-	-		-		2	2
Разом	16	24	16	14	10	20	100

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
(заочна форма навчання)**

Назва теми	Види навчальної роботи студентів						Контр. роб	Разом по темі
	Конспект	Усне оп.	Тести	Практ.з.	Реферат Презентація	Сам. роб.		
Тема 1. Політика як соціальне явище. Предмет і методи політології.	2	4	16	2	10	2	-	36
Тема 2. Історія світової політичної думки.	-	-		-		2	-	2
Тема 3. Історія політичної думки України.	-	-		-		2	-	2
Тема 4. Політична система суспільства.	-	-		-		2	-	2
Тема 5. Політична влада.	-	-		-		2	-	2
Тема 6. Держава як політичний інститут.	-	-		-		2	-	2
Тема 7. Демократія як спосіб організації суспільно-політичного життя. Вибори і виборчі системи.	-	-		-		2	-	2
Тема 8. Політична свідомість і політична культура. Політична ідеологія.	2	-		-		2	-	4
Тема 9. Політичні еліти і політичне лідерство.	-	-		-		2	-	2
Тема 10. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	-	-		-		2		2
Контрольна робота	-	-		-		-	44	44
Разом	4	4	16	2	10	20	44	100

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бабкіна О.В. Політологія: посібник / О.В. Бабкіна. – К.: «Академія», 1998. – 368 с.
2. Бебик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / В.М. Бебик. – К.: МАУП, 2000. – 346 с.
3. Дзюбко І.С. Політологія: курс лекцій / І.С. Дзюбко, В.О. Панібудьласка, Ю.С. Шемшученко. – К.: Вища школа, 1993. – 271 с.
4. Конституція України: Офіційний текст, прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. (Відомості Верховної Ради України, 1996. № 30): Із змінами станом на 1 січня 2006 р. – К.: Ін Юре. 2006. – 144 с.
5. Піча В.М. Політологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти / В.М. Піча, Н.М. Хома. – К.: «Каравела», 2002. – 344 с.
6. Політологія. Навчальний посібник з організації самостійної роботи студентів / Укладач: Безотосний М.Т. – Полтава, ПДАА, 2008. – 128 с.

7. Юрій М.Ф. Політологія / М.Ф. Юрій. – К.: Дакор, 2004. – 416 с.

Допоміжні:

1. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії і практики / С.К. Бостан. – Запоріжжя: Юридичний ін-т, 2005. – 540 с.
2. Гелей С. Політико-правові системи світу: Навч. посіб. / С. Гелей, С. Рутар, О. Кендус. – Л: Вид-во Львівської комерційної академії, 2002. – 224 с.
3. Журавський В.С. Становлення політичних партій в українському суспільстві та їхня роль у політичному структуруванні парламенту / В.С. Журавський. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 107 с.
4. Кармазіна М. С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець ХІХ - початок ХХ століття) / М.С. Кармазіна. – К., 1998. - 351 с.
5. Кирилук Ф. М. Історія зарубіжних політичних вчень: Навч.-метод. Посібник / Ф.М. Кирилук, О.В. Батрименко. – К.: ТОВ «ХХІ століття: Діалог культур», 2005. – 256 с.
6. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера / Є. Причепій (ред.). – К.: ВК ТОВ «Тандем», 2002. – 582 с.
7. Коваленко А. Політологія. Довідник / А. Коваленко, М. Обушний, О. Ткач. – К., 2004. – 235 с.
8. Левенець Ю. А. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина ХІХ - початок ХХ століття) / Ю.А. Левенець. – К.; Стилос, 2001. – 584 с.
9. Лісовий В.С. Культура – ідеологія – політика / В.С. Лісовий. – К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 1997. – с. 3-55.
10. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л.П. Нагорна. – К.: Світогляд, 2005. – 316 с.
11. Політичні партії в Україні: Інформ.-довід, вид. / За ред. Я. В. Давидова – 2 вид., доп. – К.: Атіка, 2005. – 440 с.
12. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів – К., 1999.

Інформаційні ресурси:

1. Брегеда А.Ю. Політологія. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / А.Ю. Брегеда. – Київ: КНЕУ, 1999. – 108 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-32.html>
2. Вегеш М.М. Політологія: Підручник. / М.М. Вегеш. – Київ: Знання, 2008. – 384 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-60.html>
3. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник. / С.Д. Гелей, С.М. Рутар. – Київ: Знання, 2009. – 307 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-56.html>
4. Гетьманчук М.П. Політологія: Навчальний посібник. / М.П. Гетьманчук, В.К. Гришук, Я.Б. Турчин. – Київ: Знання, 2010. – 415 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-155.html>
5. Піча В.М. Політологія. Навчальний посібник для студентів закладів освіти І-ІV рівнів акредитації / В.М. Піча, Н.М. Хома. — К.: Каравела, 2001. – 344с.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.studmed.ru/pcha-vm-homan-politologiya-navchalniy-posbник-dlya-studentv-zakladv-osvti-iv-rvnr-akreditacyi_66b543ab9f7.html

6. Цюрупа М.В. Основи сучасної політології: Підручник для студентів ВУЗів. / М.В. Цюрупа, В.С. Ясинська. – Київ: Кондор, 2009. – 354 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-156.html>

7. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): Навчальний посібник. / П.П. Шляхтун. – Київ: Либідь, 2005. – 576 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-52.html>

8. Щедрова Г.П. Основи політології: Навчальний посібник. / Г.П. Щедрова, Ф.В. Барановський, О.В. Новакова, Н.П. Пашина. – Луганськ: Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2005. – 170 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-71.html>

9. Юрій М.Ф. Політологія. Підручник. / М.Ф. Юрій. Київ: Дакор, 346 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 2006http://www.ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/zmist.htm